Raadsvoorstel

(afgevoerd van de agenda van de raadsvergadering van 27 juni 2024)

Raadsnummer:	**2024-038**	Zaaknummer:	**1715230**
Onderwerp:	**Plan van aanpak Omgevingsvisie 2.0 (kaderstelling)**		
Korte inhoud:	Tijdens de besluitvorming over Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2040 in uw gemeenteraad op 24 november 2022 heeft u in een motie ons opgeroepen te komen met een bestuurlijk plan van aanpak voor de Omgevingsvisie 2.0. Bijgaand voorstel bevat dit plan; het is tevens de kaderstelling waarbinnen wij met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties met de verbreding en verdieping van onze omgevingsvisie aan de slag willen gaan.		

Datum B&W: 16 april 2024		Portefeuillehouder:	Heutink - Wenderich

Voorstel

U wordt gevraagd:

1. het (bestuurlijk) plan van aanpak ‘Aan de slag met Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2.0; Verdiepen en verbreden’, inclusief bijlagen vast te stellen en tevens te beschouwen als kaderstelling;
2. het proces om te komen tot de Omgevingsvisie 2.0, overeenkomstig het plan van aanpak onder punt 1, te starten;
3. stemt in met het voorstel de geraamde kosten van € 307.750,- te dekken vanuit het krediet Implementatie Omgevingswet (€ 232.837,-) en een deel vanuit het krediet Uitwerken programma’s Omgevings- en Mobiliteitsvisie (€ 75.000,-).

Inleiding

Plicht te beschikken over integrale en digitale omgevingsvisie

Op 24 november 2022 heeft u de Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2040 (versie 1.0) vastgesteld. Deze visie voldoet nog niet helemaal aan de eisen uit de Omgevingswet. De geldende omgevingsvisie dient:

1. verbreed te worden met een aantal thema’s. Deze thema’s hebben betrekking op het milieu, de veiligheid en de gezondheid, voor zover deze de fysieke leefomgeving raken. Het gaat ook om thema’s uit het sociaal domein met een relatie naar het fysieke domein. Daarbij hebben wij de volgende aandachtspunten voor ogen:
   - het bouwen voor specifieke doelgroepen;
   - aandacht voor mantelzorgwoningen en levensloopbestendig wonen;
   - verbeteren toegankelijkheid openbare voorzieningen en dit voorwaardelijk maken bij (bouw)initiatieven;
   - bevorderen zelfredzaamheid als onderdeel van het stimuleren van initiatieven uit de samenleving;
2. geactualiseerd te worden op de zes thema’s ‘wonen’, ‘werken’, ‘mobiliteit’, ‘voorzieningen’, ‘landelijk gebied’ en ‘duurzame ontwikkeling’;
3. gedigitaliseerd te worden, zodat de inwoners en de ondernemers de gevolgen van de gemeentelijke ideeën en plannen voor hun woon-, werk- en/of leefomgeving eenvoudig in kunnen zien en kunnen raadplegen.

De wetgever verplicht de gemeente om, op grond van artikel 3.1, lid 1 Omgevingswet, uiterlijk 1 januari 2027 te beschikken over deze omgevingsvisie.

Coalitieakkoord
Naast deze plicht staat in het coalitieakkoord ‘Samen wonen, samen werken, samen leven’ (mei 2022) dat onze afspraken bij moeten worden gestuurd als dit nodig is. Met de actualisering van de omgevingsvisie 1.0 sturen wij bij op de al eerder genoemde zes thema’s.

Motie
Tijdens de behandeling van Omgevingsvisie 1.0 in uw raadsvergadering heeft u in een motie ons opgeroepen te komen met een Bestuurlijk Plan van Aanpak voor de Omgevingsvisie 2.0; een vervolg op de vastgestelde visie. In deze motie vroeg u ons om:

1. *‘Bij de doorontwikkeling van de Omgevingsvisie naar een versie 2.0 de effecten op mobiliteitsvraagstukken integraal mee te nemen, onder meer door de effecten op natuur, milieu en gezondheid van de in versie 1.0 gemaakte keuzes op het terrein van mobiliteit in kaart te brengen en af te wegen.*
2. *Die nadere afwegingen in de Omgevingsvisie en op het gebied van mobiliteit gelet op de samenhang en wederzijdse afhankelijkheid integraal aan de raad voor te leggen.*
3. *Daarin ook de volgorde van de te nemen maatregelen te betrekken.*
4. *De Raad eerst een voorstel te doen met een plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsvisie/Mobiliteitsvisie 2.0.’*

Omgevingsdienst en Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
In de voorbereiding op het plan van aanpak hebben wij onze adviesdiensten Omgevingsdienst en Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden nauw betrokken. Zij hebben in de ontwikkeling van onze versie 2.0 een belangrijke rol op de thema’s milieu, veiligheid en gezondheid.

Plan van aanpak ‘Aan de slag met Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2.0; Verdiepen en verbreden’
Bij ons raadsvoorstel treft u het (bestuurlijk) plan van aanpak, tevens kaderstelling, aan waarin wij beschrijven hoe we met Omgevingsvisie 2.0 aan de slag gaan in onze gemeente, met inachtneming van uw motie. In dit plan staan de kernopgaven, inclusief de uitgangspunten en voorwaarden om op deze kernopgaven antwoord te (kunnen) geven.

Beoogd effect
Het (bestuurlijk) plan van aanpak heeft tot doel bij de start van de actualisering van Omgevingsvisie 1.0 duidelijkheid en zekerheid te geven over de wijze waarop wij ons planproces vorm en inhoud geven met als oogmerk om, in samenspraak met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, vóór 1 januari 2027 over een Omgevingsvisie gemeente Nijkerk 2045 (versie 2.0) te beschikken; een integrale en gedigitaliseerde, lange termijnvisie voor de fysieke leefomgeving van het gemeentelijk grondgebied van Nijkerk.

Argumenten

1.1 Plan van aanpak Omgevingsvisie 2.0 (kaderstelling)
Onze eerste versie van de omgevingsvisie is beperkt gehouden tot de al eerder in dit voorstel genoemde zes thema’s. Deze keuze is destijds gemaakt om antwoord te kunnen geven op enkele urgente verstedelijkingsvraagstukken uit de regio’s Amersfoort en Foodvalley. Welke opgave uit de beide regio’s lag er voor onze gemeente weggelegd? Onze eerste visie heeft zich op deze wijze duidelijk ontwikkeld vanuit en geprofileerd als een visie op het dynamische deel van ons grondgebied.

Het ontwikkelen van een integrale visie op onze fysieke leefomgeving is door de grote hoeveelheid thema’s geen eenvoudige opgave. Voornoemde beperking heeft het voordeel met zich meegebracht dat onze aandacht

ook bewust gericht was op de zes thema's. Ook konden wij antwoord geven op de vraag langs welke kernwaarden wij onze leefomgeving willen beheren en ontwikkelen en hoe wij als gemeente ons wensen te profileren. Wij staan nu voor de opgave versie 1.0 verder te verbreden met een groot aantal thema's overeenkomstig de doelen voor een omgevingsvisie uit artikel 3.2 Omgevingswet.

Het betekent niet dat voornoemde zes thema's geen aandacht meer krijgen. De ontwikkelingen gaan heel snel en noodzaken ons versie 1.0 op onderdelen te actualiseren. Maar de thema's beoordelen wij ook tegen de achtergrond van de nieuwe thema's. Dit is ook overeenkomstig uw motie waarin u ons voor het thema 'mobiliteit' verzoekt de effecten van onze keuzes uit de versie 1.0 op natuur, milieu en gezondheid in kaart te brengen en af te wegen. Om deze reden draagt ons planproces ook de werktitel 'verdiepen en verbreden'.

1.2 Verdiepen
Enkele belangrijke opgaven voor het nieuwe planproces zijn de actualisering van onze regionale afspraken over de woningbouwopgave (regionale woondeals). Maar ook gaat onze aandacht uit naar opvanglocaties voor urgente doelgroepen, naar de noodzaak voor nieuwe bedrijventerreinen in de kernen, recreatie & toerisme, detailhandel, kantoren & dienstverlening, horeca, welke gevolgen heeft de eventuele komst van een enorm kazerneterrein op het grondgebied van Zeewolde op ons gemeentelijk grondgebied en welke gevolgen heeft deze keuze voor ons woningbouw en voor het verkeer. De groei van onze bevolking maakt het noodzakelijk onze voorzieningen erop aan te passen. Blijvende aandacht vraagt ook het thema mobiliteit: de verduurzaming van de mobiliteit, de bereikbaarheid, de plannen van Pro Rail met station Nijkerk, inclusief voorzieningen en regionale ontwikkelingen.
Het zijn de zes thema's uit omgevingsvisie 1.0 die wij actualiseren, aangezien het noodzakelijk is op deze thema's bij te sturen.

1.3 Verbreding
Met de visie 2.0 verbreden we onze aandacht naar en leggen wij veel meer onze nadruk op de thema's milieu, veiligheid, gezondheid en sociaal vitaal; de duurzame ontwikkeling van ons gemeentelijk grondgebied.
Het gaat om milieuaspecten, zoals water en watersystemen, bodem en ondergrond, afval en circulariteit, geluid en trillingen, geur, natuur & ecologie, licht en (schone) lucht.
Bij het thema gezondheid willen wij niet alleen traditioneel denken aan het beheersen van gezondheidsrisico's en het beschermen van (kwetsbare) groepen mensen, dieren en natuurgebieden. Wij denken ook aan het bevorderen en verbeteren van de gezondheid door de leefomgeving erop in te richten.
Bij het thema veiligheid besteden wij niet alleen aandacht aan brand- en verkeersveiligheid, maar ook aan sociale veiligheid en waterveiligheid.
Bij het thema sociale aspecten denken wij aan ontwikkelingen in het sociaal domein die gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving. Het betreft onder andere onderwerpen als bouwen voor specifieke doelgroepen, mantelzorgwoningen en levensloopbestendig wonen, verbeteren toegankelijkheid openbare voorzieningen en dit voorwaardelijk maken bij (bouw)initiatieven en het bevorderen zelfredzaamheid als onderdeel van het stimuleren van initiatieven uit de samenleving.
In de versie 2.0 gaan wij op al deze thema's over de fysieke leefomgeving in, aangezien de wetgever ons verplicht een integrale visie op te stellen voor de fysieke leefomgeving.

1.4 kaderstelling
In bijgevoegd (bestuurlijk) plan van aanpak hebben wij alle opgaven voor de Omgevingsvisie 2.0 benoemd, waarmee wij in de komende twee jaren aan de slag gaan.
Het plan van aanpak beschouwen wij tevens als de kaderstelling. Met de besluitvorming geeft u ons een duidelijk afgebakende opdracht mee met uitgangspunten en voorwaarden waarbinnen wij de tweede versie van de omgevingsvisie oppakken en uitwerken.

Omdat u bevoegd gezag bent over de gemeentelijke Omgevingsvisie wordt u voorgesteld in te stemmen met het (bestuurlijk) plan van aanpak, tevens kaderstelling voor het planproces om tot een Omgevingsvisie 2.0 te komen.

2.1 Start van het proces om tot de Omgevingsvisie 2.0 te komen
Belangrijk aspect in ons plan van aanpak is participatie en communicatie. Wij hebben bureau Beaumont, een deskundig adviesbureau op het gebied van participatie en communicatie, verzocht ons hierbij te assisteren.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 staat vermeld dat plannen vóór en zo veel mogelijk mét de inwoners worden gemaakt. De inwoners worden zo vroeg mogelijk bij het maken van de plannen betrokken. Wij leggen uit waarover mee kan worden gepraat en waarover niet.
Naast dit uitgangspunt legt de Omgevingswet de plicht op bij de besluitvorming van de omgevingsvisie aan te geven hoe u burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding heeft betrokken en wat de resultaten zijn. De gemeenteraad moet ook aangeven op welke wijze invulling is gegeven aan de participatie (artikel 10.7 Omgevingsbesluit).

Voor de omgevingsvisie geldt bovendien de voorbereidingsprocedure uit de Algemene wet bestuursrecht. Deze procedure verplicht ons het ontwerp van de omgevingsvisie ter inzage te leggen gedurende zes weken.

Om aan het coalitieakkoord invulling te geven en om te voldoen aan de (formele) verplichtingen uit de Omgevingswet heeft bureau Beaumont een afzonderlijk plan opgesteld waarin uitgebreid aandacht is besteed aan de participatie en de communicatie gedurende het planproces. Gedurende het planproces onderscheiden wij drie duidelijk afgebakende momenten waarop wij met de samenleving over onze omgevingsvisie willen participeren. In het Strategisch communicatie & participatieplan staat beschreven op welke wijze wij te werk gaan.

Het participatie- en communicatieproces starten wij met een brede bijeenkomst voor alle inwoners, gecombineerd met een informatie campagne en terugkoppeling over Omgevingsvisie 1.0.
Dit doen wij door op onze gemeentelijke pagina uitgebreid aandacht te besteden aan de start van het planproces. In een serie artikelen kijken wij onder andere terug op onze keuzes in de versie 1.0 en geven wij een doorkijk naar de komende participatiemomenten.

Na deze campagne start het participatieproces. Daarvoor delen wij de gemeente op in vijf participatiegebieden. Per participatiegebied spelen er immers verschillende onderwerpen, belangen en thema's. De gebiedsuitwerking krijgt met name een plek in participatiegebied Oostelijk Nijkerk. Per thema worden relevante organisaties/bedrijven uitgenodigd om mee te denken over een opgave. In de tweede fase betrekken we bewoners gemeentebreed. In de derde fase koppelen we terug wat is besproken.

Samengevat:
Voorbereidingsfase Koersdocument
Deel 1: peilen: enquête met concrete vragen/stellingen/peiling, zowel online als op straat
Deel 2a: expertsessies: 1 expertsessie per participatiegebied
Deel 2b: bewonerssessies: 1 sessie per participatiegebied moeilijk bereikbare doelgroepen (denk aan jongeren) krijgen een aparte benadering
Deel 2c: terugkoppeling via artikelen in Stad Nijkerk en op onze website
Ontwerpfase Omgevingsvisie
Deel 3a: expertsessies: 1 expertsessie per participatiegebied
Deel 3b: bewonerssessies: 1 sessie per participatiegebied moeilijk bereikbare doelgroepen
Deel 3c: terugkoppeling via artikelen in Stad Nijkerk en op onze website

2.2 Burgerforum
Wij overwegen onze participatieaanpak te combineren met een (tijdelijke instelling van een) burgerforum. Het idee is dat een aselecte, representatieve groep bewoners (lees ook ondernemers) met de gemeente samenwerkt aan verschillende thema's. Vaak ingegeven door thema's die spelen binnen de gemeente, of juist door specifieke beleidsstukken. Het burgerforum moet kennis van zaken krijgen, overlegt onderling en werkt samen met de gemeente als stem van de bewoners. Het gaat in het burgerforum niet om debat maar om gezamenlijk beraad, de dialoog over ideeën en mogelijkheden in de zoektocht naar oplossingen.
In de zomerperiode stellen wij een plan van aanpak op. Wij leggen u dit plan in een separaat voorstel ter besluitvorming voor. Op basis van het plan en uw besluit stellen wij het forum samen. In dit plan wordt het forum concreet uitgewerkt, waarbij onder andere aandacht wordt gegeven aan de doelgroepen en samenstelling, de werving en selectie van de forumleden, de taken en de rol van het forum (hoe wordt deze afgebakend, wordt het forum alleen geraadpleegd of kan het forum ook adviseren?).
Uitdrukkelijk wijzen wij erop gewezen dat het forum alleen voor de duur van het opstellen van Omgevingsvisie 2.0 ingesteld wordt. Voorts komt het forum niet in de plaats van de participatie met de bevolking, maar staat het ernaast. Het plan moet aan de forumleden vooraf duidelijk beschrijven wat er van hen verwacht wordt en wat niet mogelijk is (verwachtingsmanagement).
Besluitvorming om met een burgerforum te gaan werken vindt plaats na de zomerperiode. U ontvangt hiervoor nog een afzonderlijk voorstel van ons met het plan van aanpak voor het functioneren en de samenstelling van het forum.

De invulling en de resultaten van de participatie nemen wij op in een verslag. Dat verslag noemen we de motiveringsplicht, zoals vastgelegd in artikel 10.7 van het Omgevingsbesluit. Wij nemen deze motivering op in ons voorstel over de besluitvorming aan de gemeenteraad en in het vaststellingsbesluit.

Het participatie & communicatieplan treft u als bijlage bij het plan van aanpak aan.

In ons plan van aanpak staat ook vermeld dat wij in onze omgevingsvisie nader ingaan op de betekenis en het belang van participatie. Participatie is namelijk niet alleen tijdens het aanpassen van de omgevingsvisie van belang, maar ook bij de uitvoering van de doelen en voornemens uit de visie.

Aangezien een goed participatie- en communicatieproces een randvoorwaarde is voor een gedragen gemeentelijke omgevingsvisie wordt u voorgesteld in te stemmen met ons voorstel voor de start van het planproces om tot de Omgevingsvisie 2.0 te komen, inclusief het participatie & communicatieplan. Uitgezonderd het voorstel met een burgerforum te gaan werken. U ontvangt hiervoor een separaat voorstel van ons.

Kanttekeningen

1.1 Actualisering woonvisie
De uitgeklede Woningwet 2024 verplicht ons een woonvisie op te stellen voor de gemeente. In deze visie besteden wij veel aandacht aan woningbouw voor doelgroepen en onze afspraken met de woningbouwcoöperaties. De ruimtelijke effecten van de geactualiseerde woonvisie krijgen een vertaalslag in onze omgevingsvisie.

1.2 Actualisering visie op mobiliteitsvisie
In het plan van aanpak stellen wij ons ook de vraag of er geen aanleiding bestaat onze Mobiliteitsvisie 1.0 te actualiseren. Op basis van verschillende overwegingen hebben wij ervoor gekozen de omgevingsvisie te zien als het integrale instrument om tot een samenhangende visie op strategisch niveau te komen. Er bestaat weliswaar geen bezwaar een afzonderlijke mobiliteitsvisie op te stellen. Het wordt wel onduidelijk als dit

document ook als een visie wordt beschouwd, omdat het in dat geval onduidelijk is hoe deze themavisie zich verhoudt tot de integrale Omgevingsvisie.
Met de omgevingsvisie heeft de wetgever de gemeente ook een instrument in handen gegeven om tot een samenhangende visie op strategisch niveau te komen. Het gaat niet om een optelsom van beleidsvisies voor diverse domeinen (MvT, p. 114 op Ow).

2.1 Samenhang met Gebiedsuitwerking Luxool, station Nijkerk, Bronswerk en Slichtenhorst
Voor omgeving Luxool, stationsomgeving Nijkerk, Bronswerk en Slichtenhorst werken wij aan de voorbereiding van een Gebiedsuitwerking. De keuzes in Omgevingsvisie 2.0 en deze Gebiedsuitwerking beïnvloeden elkaar. Beide projecten lopen parallel. Om deze reden hebben wij ervoor gekozen voor de gebiedsuitwerking en omgevingsvisie één 'Strategisch communicatie & participatieplan' op te stellen. Ook proberen wij de onderzoekplicht, daaronder begrepen de m.e.r.-procedure, op onderdelen te combineren.
Op het moment dat de gebiedsuitwerking is vastgesteld dient de omgevingsvisie, afhankelijk van het moment waarop de gebiedsuitwerking gereed is, hierop aangepast te worden. In de planning streven wij ernaar de hoofdkeuzes voor de Gebiedsuitwerking te vertalen in het Koersdocument voor de Omgevingsvisie.

2.2. Samenhang met Regionaal perspectief Landelijk gebied (RPLG)
Voor ons landelijk gebied wordt in Foodvalley-verband gewerkt aan een Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG). De uitkomsten uit het RPLG vertalen wij naar onze visie op en in een programma voor ons landelijk gebied.

3.1 Plicht om op 1 januari 2027 over een omgevingsvisie te beschikken
Het moment waarop de verplichting voor de gemeente geldt te beschikken over een rechtsgeldige omgevingsvisie is bij Koninklijk besluit bepaald op 1 januari 2027. De planning om versie 2.0 aan u ter besluitvorming voor te leggen is afgestemd op het laatste kwartaal van 2026. Er bestaat een risico dat deze planning niet wordt gehaald en de besluitvorming plaatsvindt na 1 januari 2027. De gemeente beschikt echter al over een omgevingsvisie. Deze versie 1.0 voldoet in grote lijnen aan de eisen uit artikel 3.2 Omgevingswet.
Bij de vaststelling van versie 2.0 voldoet de visie evenwel ook aan de eisen uit artikel 3.3 Omgevingswet. Daarin staat de doorwerking beschreven van het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Met de integrale aandacht voor de aspecten milieu, veiligheid en gezondheid voldoet versie 2 ook aan artikel 3.3 Omgevingswet.
Er zijn niet direct juridische gevolgen verbonden als de datum 1 januari 2027 niet wordt gehaald. Indien evenwel besluitvorming langer op zich laat wachten, kan dit wel doorwerken in juridische beroepsprocedures bij andere (wijzigings)besluiten.

Financiën
De kosten voor het opstellen van de Omgevingsvisie 2.0 worden begroot op € 307.750,-. Zie hoofdstuk 6 'Financiën' uit het plan van aanpak: 'Aan de slag met Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2.0; Verdiepen en verbreden', bijlage 1 bij dit voorstel voor de onderbouwing van dit bedrag. Deze kosten kunnen worden gedekt vanuit de beschikbare kredieten.
Van het krediet Implementatie Omgevingswet (FCL 58301) is een bedrag van € 232.837,- beschikbaar en vanuit het beschikbare krediet Uitwerken programma's Omgevings- en Mobiliteitsvisie ad € 265.000,- (FCL 58112) is een bedrag van € 75.000,- beschikbaar voor de overige dekking van de totale kosten van € 307.750,-.

Participatie en communicatie
Voor het participatie- en communicatieproces hebben wij een afzonderlijk document opgesteld. Dit document is opgesteld door adviesbureau Beaumont, een bureau dat deskundig is en ervaring heeft op de terreinen van

participatie en communicatie. Het bureau helpt onder andere gemeenten bij het bereiken van hun doel om betere plannen te maken en het draagvlak ervoor te vergroten.
Het bureau heeft kennis genomen van onze visie (i.o.) op participatie en heeft het plan erop afgestemd.

Vervolg
Na besluitvorming in uw raadsvergadering gaan wij aan de slag met het planproces; te beginnen met een startbijeenkomst voor belangstellenden, uitgebreide communicatie over versie 1.0 en de mogelijkheden om mee te denken over versie 2.0 en het onderzoek. Afgezien van één of enkele consultatiebijeenkomsten met uw raad over de te maken keuzes is de eerstvolgende mijlpaal de besluitvorming over het Koersdocument Omgevingsvisie 2.0.

Bijlagen
Plan van aanpak: ‘Aan de slag met Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2.0; Verdiepen en verbreden’, inclusief bijlagen

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,

de secretaris,	de burgemeester,
de heer drs. J.G. de Jager	de heer mr. drs. G.D. Renkema